

NEW YORK TIMES BESTSELLER

CUM

PESTE
1 MILION
DE EXEMPLARE
VÂNDUTE

SE

RAMIT SETHI

Noul guru al finanțelor

— FORTUNE

FAC

Fără vinovăție.

Fără scuze.

Fără păcăleli.

Un program eficient,

în șase săptămâni

BANII

Cuprins

Scrisoare deschisă către noii mei cititori 1

INTRODUCERE

Ai prefera să fii frumos sau bogat? 6

De ce se îngrașă oamenii după ce termină facultatea? Asemănările dintre bani și mâncare ■ Paradoxal, dar adevărat: Avem nevoie de *mai puține* informații în domeniul finanțelor personale ■ Scuze frecvente pentru a nu-ți gestiona bugetul personal ■ Nu ești o victimă – deții controlul ■ Nu te concentra pe detalii, câștigurile mari sunt mai importante ■ Mesaje-cheie din cartea *Cum se fac banii* ■ „Bogăția“ nu înseamnă numai bani: ce conotații are ea pentru tine?

CAPITOLUL 1

Optimizează-ți cardurile de credit 23

Cum poți fi mai șmecher decât compania de creditare

De ce le place așa mult indienilor să negocieze? ■ Nu te mai lăsa intimidat de cardul de credit ■ Cum să alegi cel mai bun card pentru gratuități la zboruri, reduceri și bonusuri ■ Cele șase porunci ale cardurilor de credit ■ Cum să negociezi cu compania de creditare pentru zero taxe de administrare și comisioane mai mici ■ Ce avantaje ascunse îți oferă cardul tău ■ De ce este bine să cumperi întotdeauna produse electronice, excursii și mobilier cu cardul de credit ■ Ce să nu faci cu cardul tău de credit ■ Povara împrumutului studențesc ■ Când cardurile de credit îți fac probleme ■ Cinci pași pentru a ieși din datorii ■ *Săptămâna întâi: pași de urmat*

CAPITOLUL 2

Mai deștept decât banca 69

Deschide conturi cu dobândă mare, cerințe reduse și negociază tarifele ca indienii

Cum fac băncile profit ■ Conturile bancare pe care le folosesc eu ■ De ce ai neapărată nevoie de un cont de economii separat ■ Deschide conturi cu dobândă mare și costuri inexistente ■ De ce păstrează oamenii conturi bancare neprofitabile ■ Cinci tactici de marketing pe care le folosesc băncile ■ Cum să negociezi cu banca pentru zero comisioane de administrare (folosește dialogul sugerat de mine) ■ *Săptămâna a doua: pași de urmat*

CAPITOLUL 3

Pregătit pentru investiții?..... 94

Decide conturile de pensii 401(k) și Roth IRA – chiar dacă nu investești decât 50 de dolari

Cum să începi să investești, pas cu pas ■ De ce se tem prietenii tăi să investească ■ Investițiile sunt modul cel mai sigur de a te îmbogăți ■ Unde ar trebui să ajungă banii tăi? ■ Scala finanțelor personale ■ Cum să profiți la maximum de 401(k) ■ Cum să îți achiți datoriile ■ Avantajele conturilor Roth IRA ■ Consilieri robotizați? ■ Contul pe care îl folosesc eu ■ Alimentarea contului de investiții ■ Conturile HSA ■ Mai mult decât fonduri de pensii ■ *Săptămâna a treia: pași de urmat*

CAPITOLUL 4

Cheltuieli conștiente..... 126

Cum să economisești sute de dolari lunar (fără a renunța la lucrurile care îți plac)

Cum să cheltuești mai mult pentru ce îți place și să tai fără milă din cheltuielile nedorite – fără ca bugetul să te streseze ■ Diferența dintre un om zgârcit și unul care cheltuiește conștient ■ Cum reușește prietenul meu să cheltuiască anual 21 000 de dolari pe ieșiri în oraș – fără să se simtă vinovat ■ Folosește psihologia împotriva propriei firi pentru a economisi ■ Cele patru pușculițe: costuri fixe, economii, investiții și bani pentru cheltuieli fără vinovăție ■ Sistemul plicurilor pentru a nu cheltui mai mult decât trebuie ■ Dacă nu câștig suficient pentru a economisi? ■ Cum să faci mai mulți bani ■ Cum gestionezi cheltuielile neașteptate ■ *Săptămâna a patra: pași de urmat*

CAPITOLUL 5

Economisește în somn..... 167

Conturi care se susțin reciproc și automat

Puterea automatizării ■ Doar 90 de minute pe lună pentru a-ți administra banii ■ Folosește psihologia pentru a economisi ■ Creează-ți un flux monetar automatizat ■ Folosește fluxurile monetare automatizate pentru a-ți alimenta viața de om bogat ■ *Săptămâna a cincea: pași de urmat*

CAPITOLUL 6

Mitul experienței financiare..... 188

De ce degustătorii de vinuri profesioniști și stock pickerii nu au habar – și cum poți avea rezultate mai bune decât ei

În cine poți avea încredere? ■ Experții nu pot ghici în ce direcție se îndreaptă piața ■ Cum își ascund experții greșelile ■ Nu ai nevoie de consilier financiar ■ Ce s-a întâmplat când doi administratori de avere au încercat să mă recruteze ■ Management activ versus management pasiv

CAPITOLUL 7

Investițiile nu sunt doar pentru cei bogați 212

Petrece-ți după-amiaza alegând portofoliul de acțiuni care te va face bogat

Frumusețea investițiilor automate ■ Alocarea resurselor: mai importantă decât „cele mai bune acțiuni ale anului“! ■ Ieși la pensie la 30 sau 40 de ani: mișcarea FIRE! ■ Comoditate sau control? Tu alegi ■ Acțiunile și obligațiunile sunt de multe feluri ■ Construirea unui portofoliu personal: cum să îți alegi investițiile ■ Investește ușor: fondurile de investiții la termen ■ Alimentarea conturilor 401(k) și IRA ■ Modelul Swensen de alocare a resurselor ■ Cum rămâne cu criptomonede? ■ *Săptămâna a șasea: pași de urmat*

CAPITOLUL 8

Cum întreții și cum dezvolti sistemul 260

Ce a fost mai greu a trecut: acum îți întreții (și îți optimizezi) infrastructura financiară pentru a ajunge să-ți trăiești viața de om bogat

Alimentează sistemul: cu cât introduci mai mult, cu atât obții mai mult ■ Ignoră lucrurile neimportante ■ Partea complicată a administrării portofoliului personal: reechilibrarea investițiilor ■ Credințe nefondate despre taxe și impozite ■ Când trebuie să vinzi ■ Pentru cei care ținesc mai sus: un plan pe zece ani

CAPITOLUL 9

O viață de om bogat 282

Partea financiară a relațiilor, a căsătoriilor, a achiziției unei mașini și a primei locuințe

Împrumuturile studentești – le achiți sau investești? ■ Cum să ne ajutăm părinții dacă au datorii ■ O conversație importantă: discută cu partenerul despre finanțele voastre ■ Ar trebui semnat un contract prenupțial? ■ De ce suntem ipocriți când ne căsătorim (și cum să plătești costurile nunții) ■ Negocierea salariului în stilul *Cum se fac banii* ■ Ghidul inteligent pentru achiziția unei mașini ■ Cea mai importantă achiziție: casa ■ Beneficiile închirierii ■ Sunt investițiile imobiliare cu adevărat profitabile? ■ Planificarea achizițiilor viitoare ■ Viața ca om bogat: dincolo de cotidian ■ Când să dai înapoi – o parte importantă a faptului de a fi bogat

Mulțumiri 335

Indice 336

SCRISOARE DESCHISĂ CĂTRE NOII MEI CITITORI

Dacă ai pleca urechea la toți influencerii care descriu ce „trebuie“ să faci în fiecare dimineață, iată cum ar arăta programul tău:

4:00 a.m. trezirea

4:01 a.m. meditație

5:00 a.m. bei 140 de litri de apă

5:33 a.m. scrii în jurnalul recunoștinței

10:45 a.m. iei micul dejun (strict regim Keto)

11:00 a.m. îți urmărești cheltuielile pe ultimii 16 ani

11:01 a.m. mori

Nu știi cum sunteți voi, dar eu prefer sfaturile care dau rezultate. Acum zece ani, când am aruncat o privire critică la sfaturile pe care le-am expus în această carte, mi-am dat seama de un lucru: aveam dreptate.

Dacă ai fi cumpărat această carte cu zece ani în urmă și ai fi urmat cu sfințenie sfaturile din ea, iată ce ai fi obținut până în prezent:

- Cu o investiție de doar 100 de dolari pe lună, cei 12 000 de dolari ar fi devenit deja 20 000 de dolari (S&P 500 a crescut cu aproximativ 13% pe an în ultimii zece ani).
- Cu o investiție agresivă, de 1 000 de dolari pe lună, cei 120 000 de dolari ar fi ajuns la peste 200 000 de dolari.
- Ai fi petrecut mai puțin de 90 de minute pe lună cu administrarea finanțelor personale.
- Ai fi putut să îți permiți multe vacanțe și zboruri la clasa business – complet gratuit – folosind punctele de pe cardul de credit.
- Bani nu ar mai fi fost o sursă de stres sau de dureri de cap, devenind în schimb o sursă de calm și de posibilități.

După cum vei vedea în această carte, eu procedez altfel decât majoritatea „experților” financiari. Nu îți voi ține prelegeri despre ce economie vei face dacă vei reduce din cafelele cumpărate (cumpără câte vrei). Nu voi încerca să te conving să te încadrez într-un buget anume (am o metodă mai bună). Și încă un lucru: sunt o persoană reală. Postez pe Instagram și Twitter (@ramit), scriu pentru milioane de oameni pe blogul personal și trimit newslettere aproape zilnic (iwillteachyoutoberich.com). Să începem prin a face ceva nou: vreau să mă ții la curent. Chiar vreau! Trimite-mi un e-mail (ramit.sethi@iwillteachyoutoberich.com, subiect: new book reader) și spune-mi două lucruri:

1. Ce anume te-a convins să vrei să preiei controlul asupra propriilor finanțe?
2. Cum arată viața ta de om bogat? (În detaliu!)

Citesc fiecare e-mail în parte și încerc să răspund la cât mai multe.

Ce ai reușit să faci după ce ai citit cartea *Cum se fac banii*?

Una dintre bucuriile mele cele mai mari este să aflu cum mi-ai aplicat sfaturile ca să îți schimbi viața; am rugat câțiva cititori să-mi împărtășească rezultatele lor:

Am plătit datoria de 10000 de dolari pe care o acumulasem pe cardul de credit încă de pe vremea când eram în șomaj, am cumpărat un apartament în San Francisco și acum trăiesc fără datorii, investind în fondul de pensie.

JULIANA BRODSKY, 38

Am 200000 de dolari în fonduri de pensie și mi-am plătit nenumărate vacanțe prin crearea unor conturi de economii dedicate lor; e greu de estimat cât am economisit cu vacanțele.

KYLE SLATTERY, 30

O dată sau de două ori pe an, plec în altă țară timp de o lună. Anul trecut am fost în Africa de Sud, anul acesta, în Coreea.

ESLI LIGAYA, 34

Viața de om bogat înseamnă libertate. În cazul meu, mi-a permis să nu lucrez timp de 9 luni și am călătorit prin Argentina, Columbia și SUA. Acum îi permite soției să ia o pauză de 6 luni pentru a se reorienta în carieră.

SEAN WILKINS, 39

Am reușit să-mi țin cei trei copii la școli private cu un singur salariu.

BRYAN DILBERT, 32

Acestea fiind spuse, trebuie să recunosc că nici eu nu sunt perfect. Acum zece ani, la prima ediție în limba engleză a acestei cărți, am făcut trei greșeli.

Prima greșeală a fost faptul că nu am vorbit despre legătura dintre emoții și bani. Am petrecut mult timp descriind detaliile finanțelor personale – am furnizat scenarii perfecte, *ad litteram*, pentru cum să eviți penalitățile pentru întâzieri (pagina 42), cum să-ți aloci resursele pentru investiții (pagina 148) și cum să-ți gestionezi finanțele cu partenerul (pagina 292) –, dar dacă nu îți înfrunți prejudecățile invizibile față de bani, toate acestea nu mai au nicio importanță.

Prejudecățile invizibile sunt mesajele pe care le-ai absorbit de la părinți, de la societate și care îți influențează de zeci de ani deciziile – adesea, fără să-ți dai seama. Aceste expresii îți se par cunoscute?

- „Arunci banii pe chirie.“
- „La noi în familie nu se discută despre bani.“
- „Cardurile de credit sunt o păcăleală.“
- „Nu mai arunca banii pe cafele.“
- „Banul schimbă omul.“
- „Nu ajungi la un asemenea nivel de bogăție fără să faci, din când în când, câteva afaceri nu tocmai curate.“
- „Acțiunile sunt o loterie.“
- „Împrumuturile studențești sunt o păcăleală.“

În această ediție, îți voi prezenta câteva dintre cele mai răspândite și mai puternice, dar invizibile prejudecăți despre bani – și îți voi arăta cum să te debarasezi de ele.

Am fost prea sigur de mine și aceasta a fost a doua mea greșeală. Adevărul este că oricine poate să își aleagă cum să își organizeze viața de om bogat și felul în care va face bani. În volumul inițial, am descris diferite definiții ale unei vieți bogate, însă nu am afirmat explicit că există *moduri diferite* de a atinge acest obiectiv.

De exemplu, ca om bogat, poți alege să locuiești în Manhattan, să mergi la schi 40 de zile de zile pe an în Utah, să economisești și să

cumperi o casă cu o grădină uriașă pentru copii sau să înființezi o școală gimnazială în Croația. Alegerea îți aparține.

Modul prin care îți atingi obiectivele este și el la alegerea ta. Unii oameni aleg varianta precaută de a economisi 10% din venituri, de a investi 10% și de a-și crea viața de om bogat într-un ritm lent. Alții economisesc 50% din venituri și ating rapid „punctul de cotitură” în care investițiile sunt suficiente pentru a-i întreține până la sfârșitul vieții. (Acest fenomen se numește „FIRE”¹, sau independență financiară, și este descris la pagina 217.)

Tu îți alegi viața de om bogat. Iar în această ediție, vreau să îți arăt diferite modalități prin care îți poți îndeplini acest vis. De aceea, am inclus numeroase exemple de persoane care au ales moduri neconvenționale de a-și crea o viață de om bogat.

Și în final, ultima mea greșală. Trebuie să recunosc că am făcut multe greșeli în viață: am angajat și am concediat pe cine nu trebuia. Mi-am irosit șansa de a vorbi la conferințele TED, prezentându-mă în fața comisiei nepregătit. La douăzeci și ceva de ani aveam 58 de kilograme la 1,82 metri înălțime, arătând ca un fel de Gumby indian și păros. Însă nimic nu se compară cu cea mai mare greșală din viața mea:

În prima ediție în limba engleză a acestei cărți, am menționat dobânzile percepute de bănci.

Iată ce scriam pe vremea aceea:

„Băncile de pe internet plătesc procente mai mari la conturile de economii – între 2,5 și 5%, ceea ce generează o dobândă de 25 până la 50 de dolari pe an la 1 000 de dolari, în comparație cu 5 dolari pe an la conturile de economii ale băncilor mari.”

Informația era corectă... la momentul respectiv. Problema este că dobânzile fluctuează și eu am uitat să menționez acest lucru. În anii următori, după ce a fost publicată prima ediție a cărții, dobânzile au scăzut – de la 5 la 0,5%. Am presupus că oamenii vor face singuri calculele și își vor da seama că dobânzile nu contează foarte mult. De exemplu, la 5 000 de dolari, dobânda lunară a scăzut de la 21 la doar 2 dolari. În imaginea de ansamblu, nu e mare lucru. Dar, când s-au văzut confrunțați cu dobânzi mai mici la conturile de economii, cititorii s-au enervat – chiar foarte mult. Și au venit la mine să-și exprime furia. Iată câteva dintre e-mailurile pe care le-am primit:

■ „Cartea asta e o păcăleală! Unde sunt dobânzile de 5% despre care vorbești?”

1 În engleză, acronim pentru Financial Independence, Retire Early, care reprezintă un model de economisire agresivă – până la 75% din venituri – în vederea unei pensionări timpurii și a asigurării traiului de după. (N. red.)

■ „Care bancă are dobânzi de 3%???”

■ „Subiect: UNDE SUNT BĂNCILE DE CARE VORBEȘTI?”

În ultimii zece ani, am primit zilnic peste 20 de e-mailuri de acest gen. Am jurat să nu mai fac vreodată aceeași greșeală. La pagina 84 vei găsi o listă cu băncile mele preferate. Însă nu și cu dobânzile lor. CARE SE SCHIMBĂ, OAMENI BUNI. În această ediție, am corectat aceste greșeli. Și am adăugat material nou.

1. NOI INSTRUMENTE, NOI POSIBILITĂȚI DE INVESTIȚIE ȘI NOI PERSPECTIVE FINANCIARE. Dacă dorești să investești mai agresiv, am să-ți arăt cum (pagina 216). Ce părere am despre consilierii robotizați? Îți spun la pagina 116). Dar despre acordurile prenuptiale? Vorbesc și despre ele (pagina 302).

2. NOI PREJUDECĂȚI FINANCIARE CU CARE TE VEI CONFRUNTA. Cum vorbim despre bani într-o relație? Am adăugat material nou (pagina 286). Odată ce sistemul financiar este pus pe picioare, vreau să-ți arăt la ce trebuie să fii atent (pagina 260). Și, în final, dacă printre cunoștințele tale se numără și persoane care dau vina pe demografie și pe generația baby boomers pentru faptul că nu-și pot achita datoriile sau nu reușesc în viață, ar trebui să le dai să citească ce cred eu despre cultura victimizării (la pagina 11).

3. POVEȘTI INCREDIBILE DE LA CITITORII CĂRȚII CUM SE FAC BANII. Am inclus o mulțime de exemple noi, printre care și povești de succes de la tot felul de oameni, menite să te inspire: bărbați și femei de 20, 30, 40 și chiar 50 de ani; oameni care au pornit de la zero și oameni care au plecat de pe o poziție de succes pentru a câștiga și mai mult. Plus, povestiri triste de la persoane care au amânat aplicarea materialului prezentat în această carte – și prețul pe care l-au plătit.

Unde era cazul, am adăugat materiale noi, dar am păstrat tehnicile care continuă să funcționeze. Mulți oameni au cerut sfaturi „noi”, dar valoarea acestei cărți nu vine din noutatea ei, ci din eficiența tehnicilor.

În zece ani, m-am schimbat și eu. M-am însurat, mi-am dezvoltat afacerea și am învățat mai multe despre bani și despre psihologie. Acum am ocazia să împărtășesc o parte din cele învățate. Printre informațiile inutile, trendurile care vin și pleacă și aplicațiile de ultimă oră, sistemul din *Cum se fac banii* rămâne funcțional. Investițiile pe termen lung, cu costuri mici, *dau rezultate*. Automatizarea este *eficientă*. Folosește această carte pentru a-ți construi propria viață de om bogat, așa cum au făcut-o mii de alți oameni înaintea ta.

Ramit Sethi

Cum se fac banii are un stil complet diferit față de alte cărți despre finanțe – nu e câtuși de puțin plictisitoare. Ramit Sethi te va învăța cum să „negociezi la sânge“ și îți va oferi sfaturi detaliate despre cum să-ți pui la punct finanțele personale.

THE COLLEGE INVESTOR

O voce proaspătă într-o mare de experți financiari veterani. Sethi pare să înțeleagă dilema tinerilor din ziua de azi: cum să faci bani pentru ziua de mâine și totuși să te bucuri și de ziua de azi? Cartea cuprinde atât sfaturi dintre cele la care te-ai aștepta, cât și ponturi noi-nouțe.

BUSINESS INSIDER

Ramit Sethi oferă sfaturi bune despre cum să-ți împarți banii între achiziționarea de acțiuni și obligațiuni.

THE NEW YORK TIMES

Dacă subiectul banilor este unul delicat pentru tine, nu ești singurul. Expertul financiar Ramit Sethi îți arată că relația cu banii este la fel de prețioasă și de intimă ca oricare alta, oferindu-ți sfaturi despre cum să-ți construiești un raport mai sănătos cu banii tăi.

HARVARD BUSINESS REVIEW

În locul unui buget care să-ți critice cheltuielile și să-ți schimbe obiceiurile, Sethi recomandă o strategie care te forțează să te gândești la viitor. El o numește „cheltuială conștientă“.

CNBC

